

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ioannis Ioviani Pontani. De Aspiratione Libri duo. Charon
Dialogus. Antonivs Dialogus. Activs Dialogus. Aegidivs
Dialogus. Asinvs Dialogus. De Sermone Libri Sex. Belli,
Qvod Ferdinandvs Senior ...**

Pontano, Giovanni Giovano

Venetiis, 1519

Ioannis Ioviani Pontani De Bello Neapolitano Liber Qvartvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12960

IOANNIS IOVIANI PONTANI
DE BELLO NEAPOLITANO
LIBER QVARTVS.

Adem æstate Tarentinus adulta iam in campis segete, cum omnis in unum coegisset copias, infestissimo exercitu Andriã petit, castrisq; propius admotis, obsidionem quam desinauerat, pertinacissimo aggressus, moenia pluribus simul locis quatit, nihilq; remissum, aut quietum esse apud circumsessos, et laborantes sinit. Quoq; à Francisco Duce magis magisq; cuium alienet animos, atq; atrocius terreat, non solum agros uastat, diruitq; ædificia, sed domos, atq; frequentia urbis loca aeneis tormentis die ac noctu quassat, non sacris, nõ profanis abstinens. Apparebat illum ita necessitudinis et humanitatis oblitum, ut nihil præter urbis eius ruinas, præter Francisci, ac Pyrrhi sanguinem, Bauciæq; excidium gentis cuperet, odio atq; immanitate præceps. At Franciscus, quod unum, ac maximum obsessis urbibus remedium ac præsidium esse solet, cives humanissime alloqui, appellare singulos, sua maiorumq; suorum publice, priuatimq; benefacta memorare, de Rege liberalissime polliceri, auxilia propediem affuturã dicere, nec passurum fortem, atq; amicum Regem, deditissimum sibi populum, benemeritum Ducem, cum gente Bauciã, cum uxoris suæ sorore, indefensos, desertosq; hostis prædam, ac Tarentini spectaculũ fore. Hæc aliaq; ingentem præ se spem ferens commemorat. Nec uero Sanxia uxor, uirilis animi matrona popularibus suis deerat, discursare per urbẽ, sua præsentia, sua oratione plurimum spei, plurimũ illis firmitatis addere, uulneratos solari, egentibus subuenire, in summis difficultatibus summum robur ostendere, omnia ab utroq; dici, agiq; quæ confirmandis animis, leuandis laboribus, solandisq; præsentibus malis conferre intellegebantur. Regem uero literis, ac nuntijs quo in statu res essent, certiozem facere, rogare uti quã primũ auxilia mitteret, Se in dies magis ac magis premi, populum Andriẽ sem imbellem, uerendam hominum inconstantiam, præsertim in magna annonæ difficultate, arcem in urbẽ nullam esse, in quam confugiat, itaq; urbe amissa, ne spem quidem reliquam aut tutandi sui, aut illius aliquando recuperãdæ. His rebus permotus Rex, quod unũ tunc afferre auxilium poterat, non dum enim à Pontifice, atq; à Francisco sfortia stipendium militibus missum fuerat, et ipse magna la-

borabat æriarū difficultate, Alphonsum Daualū, qui Ariarū in Sāni-
 tibus hyemauerat, quanto celerius possit, subsidio ire iubet, pecuni-
 amq; quantam pro tempore poterat, at eum mittit. Magnis interim
 Andria in periculis uersabatur. mœnia pluribus locis corruerant.
 deiecta ē turribus plures. corruentium murorum ruinis fossæ im-
 pletæ. plurimi intus dum aggerem exiruunt, dum propugnacula
 erigunt, uulnerantur. non pauci etiam cadunt. Iulius Antonius Ta-
 rentini gener, quod Picininus Frācisī res perditum iri nolle, propter
 ueterē amicitiam putaretur, auctor atq; hortator nihil reliq; facere, nul-
 lam obsessis intermissionē, nullā quietem diurnā, aut nocturnā esse
 pati. Cæterum non exiguum ad salutem popularium remedium
 erat, quod Andria non modica ē parte antris habitatur, unde sunt,
 qui nomē duxisse illā credant, his se pleræq; muliēres, atq; imbellis
 ætas continebat. Franciscus Dux dum ijs qui ad aggerem laborabāt,
 socius, atq; adiutor adest, dū suos confirmat, cognitus ab hoste parum
 absuit, quo minus tormentario ictus lapide sub corruentis muri ruina
 decumberet. Quotidiana prælia conferebantur, ne quiete quidē a
 certamine noctes erant. Hinc atq; illinc multi uulnerati, aut occisi.
 Quo tempore Franciscus dū laborantibus suis equo uectus noctu ac-
 currit, atq; ante eum facula incensa præfertur, atroci colubrina Ta-
 rentini iussu petitus est, quæ posteriore equestris sellæ partem secum
 uulsam trahens, illæsum illum tamen, solo deturbauit. Ad hæc ho-
 stis ipse, quo præsidarius Pyrrhi miles defatigatione, uulneribusq; cō-
 fectus, rem Andriensem imbecilliorē redderet, de industria, repenti-
 na certamina excitari iubebat, ac subinde ad arma concursari. Mitti-
 tur etiam a Francisco Barolum ad Barnabam, qui tum rei Baroliz-
 tane præerat, uti peditem quo ipse maxime egeret, quoq; illum pau-
 cis ante diebus inuisset, confestim remitteret. Nam quia corona cingit
 urbem passus non esset, facilis adhuc intra muros illi exceptus foret,
 Quod ab illo, dum sibi, rebusq; Barolitans uehementius timet, per-
 negatum est. Dū hæc ad Andriā gerūtur, Mineruinū a Pyrrho ad Ta-
 rentinū, missis ab illo qui oppidū acciperent, deficit. Qui Pyrrhi par-
 tes fouebant, eorū pars in arcem confugiunt, in qua Maria Donata,
 Pyrrhi coniux cum paruis liberis, ipsa grauida, et maturo propè par-
 tu erat, quorum bona statim direpta sunt. Arx ne qua ijs q; in eā con-
 fugerant fuga pateret, ne ue intra accipi præsidii posset, ab ijs q; Mi-
 neruinū curabāt, præsidio iposito cingitur. At res Andrienses quotidie
 magis ac magis ad exadiū spectabāt. frustra subsidiū expectabatur,
 et quāquā in hac obsidiōe maxime cognitū est, nāq; firmius ciuū be-

neuolentia munimentū esse, tamē cum animi omnium fessi uideretur,
 spesq; in dies minor esset, ab hoste uero quæ ad oppugnationē perti-
 nerent, summa cura administraretur omnia, annona prope nulla es-
 set, præter hordeaceum panē, eumq; paucissimorum dierum, resq; in
 angusto uersaretur. Et iam Alphonsus aduersus Regis præscriptum
 in Samnites, Pelignosq; iter diuertisset, nec à Barolo subsidiū ueniret,
 tum uero primum Franciscus Dux necessitate uictus cogitare de con-
 ciliatione cum Tarentino cœpit. At nihilo imbecillius, aut minus stre-
 nue in tanta militum paucitate, moenia, turresq; tutatus est, centum
 quinquaginta bombardis opportuna per loca dispositis, ut ne ipsas fos-
 sarum ripas attentare hostis unquam sit ausus. Quò circa faciundo
 cuniculo, quo intra urbē noctu irrumperetur, magna cura dari ope-
 ram Tarentinus iussit. Re autem à Francisco cognita, nihil ab eo o-
 mittitur, quo frustrari hostiū conatus posset. Itaq; dū irrumperere hostis
 intra muros parat, Franciscus patefacto cuniculo suo, sublatus clamo-
 ribus in hostē fertur, et quaquā ignis, incendiūq; fomenta parata erāt,
 quo urere illos ad unū intra cuniculū destinarat, religione tamen ui-
 ctus, ac rerum humanarū memor, abstineri incendio iubet, captosq;
 atq; armis exutos illos, ac per domos distributos, familiariter accipi a
 ciuibus imperat, atq; ubi illuxit, benigne appellatos in castra cum ue-
 simentis remittit. Quæ re illorum ita sibi deuinxit animos, uti re-
 perti ex eis fuerint, qui per famulos, aut amicos suos clam frumen-
 tum, cuius inopia premi urbem sciebāt, aut intra urbē immitterēt,
 aut in ipsas fossas excipiendum noctu ab oppidanis, deicerent. Qui-
 bus artibus aliquot diebus fames in urbe tolerata est. Cui rei Ta-
 rentinus quod prospicere nullo modo posset, dolore, rabieq; conficieba-
 tur adeo, uti sagittis balistaris ueneno delibutis tollere Franciscum è
 medio, pretio corruptis balistaris tentauerit. Igitur cum ab illo tenta-
 di gratia noti quidam homines missi intra urbē ad colloquiū essent, atq;
 in ijs Laurētius Miniatus uir utriq; propter syderū cognitionē notus, et
 ob animi integritatē, ac fidē gratus admodū, atq; acceptus, agere cū
 eo Franciscus statuit de conciliatione. Sed cū aīo destinasset se se nunq; in
 Ioānis, Renatiq; nomē, uerbaq; iuraturū, quod Tarentino nequaquā di-
 spliciturū itellegebat, ita quædē cōuenit, uti Franciscus seq;, urbēq; in fidē
 Tarentini pmitteret, scriptisq; in hanc formā conditionibus, diebus no-
 uē et quadraginta, ex quo obsideri cœperat, deditur. Quæ res in Ioā-
 nis aīum altius descendisse dicitur. Pyrrhus filius noctu cū paucis eq-
 uibus, ut q; Tarentini conspectū adire, ac ferre nollet, fugā arripuit. Fa-
 cta deditiōe, rebusq; è formula cōpositis, Tarentinus ad arcē expugnā-

da, Mineruini partē exeratus mittit, ob Pyrrhi fugam longe infensior
 factus. Qui postquam nec precibus, nec minus tentatam impellere ad
 deditonem Mariam nequit, arcem non minus crudeliter, quā per-
 tinaciter oppugnari iubet. Concutitur itaq; assiduis tormentorum icti-
 bus. Labefactantur pluribus etiam locis muri. Ipsum quoq; gynæceū,
 ubi mulier pleno utero, languēti corpore, ingentibus uicta malis se se
 continebat, patruī iussu plus etiam quā hostiliter pulsatur, oppu-
 gnationem tamen uerius quā obsidionē supra muliebrem animum
 fortiter sustinet. Addit igitur eius constantia, obstinatioq; propugna-
 toribus animum, paranturq; ab ijs ad propugnandum opportuna,
 quantum ars, quantum pertinacia ualet. Quæ res Tarentini animum
 eod' acrius irritabant. Itaq; eius iussu expugnationi necessaria, mira
 celeritate, summo studio, diurnis, nocturnisq; expediuntur laboribus,
 Quoq; Mariæ prospectum foedet, ac lucem ipsam qua nil est mor-
 talibus gratius, ante os illius, oculosq;, suspendio confectum hominem
 in iugo statui iubet. Circumsonabant omnia minarum, ac terrorum
 plena, palamq; audiebantur uoces, quibus significabatur, foeda exem-
 pla, atrocis cruciatus, crudelia supplicia parari. At uero significa-
 tum ubi est ei, Mariam morbo simul, partitudineq; aggrauari, uictus
 pietate, senis, ac patruī animus, memorq;, ex fratre, quem unice amas-
 set, genitam (adeo in acerbissimis etiam odijs naturalis persepe recur-
 sat affectus) quotidianum ad eam uictum deferendum curauit, qua-
 lis languentibus dari solet. Hæc ad Regem perlata cum essent, eius
 animum uehementius percussere. mouebant amissa oppida, in primis
 uero nequid in Franciscum Ducem crudelius admitteretur. Inexo-
 rabilis enim Tarentini animus iure plurimum suspectus erat. At
 Maria quod nulla ulterius tuendæ arcis spes esset, muri solo æquati,
 munimenta euerfa, ac disiecta ab imo essent omnia, nullum deniq; au-
 xilium paratum intellegeret, nec sustineri iam oppugnatio posset diu-
 tius, capta uerius, quā dedita, exuta penè bonis omnibus, ac male-
 dictis oppleta, cum liberis Spinaciolam à patruo mittitur. In eos, qui
 in arcem confugerant, seuitum est. Arce capta, Mineruino mouens
 Tarentinus, Canusium proficiscitur, arcis præcipue potunda cupi-
 dus. Intellegebat enim canusio capto, Barolum, et quicquid trans Au-
 fidum esset amnem, breui suam sub ditionem iturum. In hac obsidio-
 ne illud uicere nimis, impotenterq; admissum est. quod dum thesauris
 inhiatur absconditis, ne à sepulcro quidem maximi principis, Boa-
 mundi temperatum est, quod aliquot etiam seculis, atrocissimorum
 quoq; bellorum turbinibus intactum, inuiolatumq; extra urbem in

Sabini templo magna quadam religione permanferat. Quod facinus palam docuit maxime foedum, ac detestabile animorum malum auaritia esse, sacra, profanaq; in aequo eam ponere, rapiendi licentiam, summum ius ducere, nullum deum metum, nullum honesti respectum habere, id demum decere, fasq; esse, existimare, parto quauis ratione plurimum abundare. Sunt qui Tarentini hoc iussu, alij Picinini factum criminentur, illud satis constat, Tarentini iussu euulsas fuisse templi fores, ex aere constatas, quas post ipse templum ingressus religione ductus restitui iusserit. Caeterum Canusium urbem fuisse ciuibus, aduenisq; maxime frequentem, secundumq; Aufidum flumen positam, emporiumq; regionis eius, ambitus ipse ac situs argumento est. Nam et Cannensis claudis tempore, multa Romanorum millia, quae illuc confugerant, amice liberaliterq; accepta pauit, et ad Viscardi usq; tempora caput regionis fuit. Quam, ob defectionem, expugnata, incensamq; ac solo aequatam memoriae proditum est a rerum scriptoribus, usdem fere quibus a Roberto temporibus Roma quoq; magna e parte incensa est, dum Gregorium septimum Pontificem Maximum illic circumfessum, ab ira Errii Tertij ereptum liberat, ac Salernum secum ducit. Aedificatum autem ab Diomede una cum Harpis, ac Siponto, non desunt e Graecis qui tradant, dum Europam, atq; Africam fere omnem colonias esse suas uolunt. Tempestate uero hac nostra praeter tumulum, in quo arx tunc erat, praeterq; Sabini templum quod extra tumuli muros situm est, solo iacent aequata omnia, uixq; aliquod tantae urbis uestigium extat, cuius profecto excidium non parum uidentur contulisse Baroli affinis oppidi frequentiae, ac celebritati, dum propter agri uicinitatem, rerumq; opportunitatem maritimarum, caues patria amissa eodem commigrant. Siquidem Heraclius Imperator, dum transportandis a mercatoribus ex Apulia in Macedonia Epirumq; praecipue mari, prospicit mercibus, dum nauigantium saluti, oneradarumq; frugum commoditati, publicisq; portorum ratione hac consulit, molem eo in litore iecit, quae nunc quanquam partim operta est cuius ob negligentiam, partim nullo reparante maris quassata fluctibus, magno tamen usui est onerandis, atq; exonerandis nauibus. Extat etiam aenea Heraclij statua, quae ad molis inittum ob eius iactae memoriam, tunc erecta fuit, id quod statua ipsa etiam dextra protenta significat. Haec dum a Ioane Antonio geruntur, Ferdinandus signis ad Suessulam in Campania de more lustratis, dieq; ad conueniendum dicta, ipse modicis itineribus in Samnium profectus secundum Lauellam (id riuo nomen est) castra posuit. Ibi uiginti dierum, dum eques conuenit, statua sunt habita. Quo tempore exploratis hostium consilijs, quod aut sequere

dū, aut cauendū esset, animo continenter agitabat, pluribus simul rebus intentus, populos enim qui in fide, officioq; perstabant, nullis non rationibus, atq; artibus confirmat. dubijs spem, fiduciamq; adiungit. qui ad hostem defecerant, eos partim minus territatos, partim impunitate proposita, ut ad officium redire mallerent, præmijs quoq; pollicitationibusq; sollicitatos inuitat. quid in Pelignis, Marsis, Brutijs fieri placeat, ducibus præscribit. nihil à quoquam remisse agi, nihil segnitè geri passus. Igitur undiq; coactis copijs, cum ex communi ducū sententia bellum in Apulia gerendū decerneretur, nequid hostile à tergo relinqueret, aliquot castella, quæ in Apuliâ descendenti ad Apenni radices posita iter reddebāt infestus, prius expugnare decreuit, ac die profectionis edicto, secundis castris cum septem ac quadraginta equitum turmis ad Aquâ Diâ profectus est. I d' castellū loco edito sitū, qua solis occasum prospicit, sanè angustū habet aditū, tractūq; satis breui. cætera ferme omnia rupes occupant. Castris pro loci natura positis, cum oppidani deditiōne facere recusarēt, Rex obsidendi castelli consiliū cepit. Etiâ obsidio ipsa futura diuturnior apparebat, q' hostis aduentare nuntiabatur. Igitur eo inietiore animo esse oppugnationi opportuna cōparare. materiâ undiq; comportari iubere. tormenta ænea è Cāpania magno conatu deuehenda curare. nihil segne, nihil remissū pati. Interim hostis, quo Regē ab incepto deterreret, relicta Canusij obsidione, quinque millibus passū ab regijs castris, ad Focaciâ confederat. Equitū q' regius erat aliquanto minore, peditū uero circiter septem millibus, in qbus ad tria millia balistariorū erant. Qua fiducia castellani confirmatis animis, cū se neq; corona cingi posse intellexerēt, & noua quotidie à Ioanne Antonio subsidia p' agros quàm latissimos nocturno tempore mitterētur, obsidione in dies magis magisq; contemnebāt. Nam & munitiones, quæ à regijs excitabatur, securi despiciebant, & quotidianas penè eruptiones ex oppido cum facerēt, prælijs ita lacebāt, uti multos è regijs uulnerarent. Cæterū in castris laborabatur uehementer inopia commeatus, quod necesse erat ab longinquo summus laboribus, maioribus etiâ periculis importari, cum hostis interi assidue lacebaret, ac nunc in pabulatores, modo in frumentatores illatus, nihil tutū, nihil getū, nō die, nō noctu apud regios esse sineret, Adhæc & Iacobus Ursinus, qui Sanctam Agathâ proximū tenebat oppidū, belli se mediū gereret. Magnâ forte Rex post aliquot obsidionis dies equitū manū è castris emiserat, q' præsidio tum ijs essent, qui tormenta deuehebāt, tū gregario militi, atq; calonibus, quos in loca diuersa, pabuladi, ac frumentadi

gratia multos dimiserat. Hanc occasione nactus aduersarius, hora diei ferme quarta, instructo agmine, tanta celeritate mouit à Focacia, uti eodem tempore & nuntius in castra quanq̄ atatissimo equo perueniret, & hostis stare iam in acie conspiceretur. Ferdinandus repentina re permotus, & quid hosti consilij esset, incertus, quod ancipiti in re fieri solet, omnia oculis, animoq; lustrabat, & quanquā hostium in cursu, temporisq; exiguitas nihil quieto consilio geri sinat, confestim tamen pedites, quos puas ante diebus scripserat, quorum etiā maior pars ab hoste transfugerat, ne eruptionem castelli facerent, pro fossis arte collocat, ignemq; à munitionibus arceri iubet. Strenuum queq; ac maxime fidum, quē aut casus obtulerat, aut ipse nominatum euocauerat ad repentinos coercendos impetus, ubi magis opportunum uidebatur, curare, atq; adesse imperat. Tribunos, præfectos, duces, alij alij muneri destinat, et quid facere quēq; uelit, demonstrat. His actis pro præsentis re, atq; copia, satis castris prospectum ratus, Robertum Calatinum cum equitibus quadringentis, quanta maxima posset celeritate, ijs qui in pabulatione occupati erant, subsidio ire iubet. Ipse equitibus, qui pro statione armati, atq; instructi aderant, hosti iam e colle in planitiem quæ sub ipsis castris non admodum lata suberat, descendenti in aciem, iussis occurrere, reliquum exercitum cogit. ordines disponit, ne quid ab latere, aut à tergo incommodi accipiatur, prospiciat, nunc singulos, nunc uniuersos cohortatur, bono animo essent, impetum hostium tantisper ferrent, dum gregarius rediret, dum armati totis expedirentur castris. Hæc agendo, ac nunc hos, nunc illos pristinae uirtutis admonendo, trepidationem sedare, militum animas confirmare, erigere spe, præmij, gloria. Et iam in planitie concurrere acris utrinq; animis coeptum erat, resq; in uniuersi exercitus certamen expectare uidebatur, hoste copias promouente, regio non solum non detrectante pugnam, sed uliro etiam ad conferendas manus prouocante. Hæc inter cum aliquantum temporis extractum esset, accurrunt nuntij, exploratoresq; qui omnia apud pabulatores, tormientaq; tuta esse dicerent, nec multo post gregarius cum subsidiario equite haud procul conspicia coeptus est. Quod ubi hostis intellexit, confestim suos in collem se subducere, atque ad signa redire iubet. Gregarius cum equite letis animis in castris exceptus, ubi paulum modo uires abo refecisset, & iam omnia in sequendo hosti ab Rege parata essent, ad signa atque in ordines statim ire est iussus. Cernere erat, mutata belli fortuna, regum militem spei, atq; fiducie plenum, pugnae signum expectare, seq; uix in ordine, conferendæ manus

cupiditate continere. Contra apud hostem omnia plena pauoris, atq;
 formidinis, solaq; in fuga spem esse. Quod ubi hostiū duces intellexe-
 re. ueriti ne si pugna coepta esset, collatis signis, procul à castris suis,
 sole iam in occasum inclinante, dimicandū esset, citato gradu, ac fu-
 ga maxime simili, per summum collem redire suos in castra iubent.
 Hoc cognito Rex celeriter procedere agmen, qua intercipi posse ho-
 stis iter uidebatur, imperauit, ultimos à tergo qui adoriretur, immis-
 sis, ac iam iam Regis equatus postremos assecutus, pugnam ciebat. Hic
 siue fortuito, siue Picinini consilio, quod à plerisq; creditum est, tantus
 repente ignis extitit inter utrunq; exercitum, ut non equorū modo trā-
 situs flammis interceptus, sed equitum quoq; aspectus esset fumo, cali-
 gineq; sublatus, quæ subuiridi è stramine, fœniliq; materia excita-
 ta, coelum repente omne circumfuderat. Reditum est igitur à regis
 in castra sub primam noctem, hostis ipsius confessione, quo minus ui-
 ctus ipse, profligatusq; esset, fumo, flammisq; prohibitum, Qui si quo
 impetu uenerat, irrumpere in castra conatus esset, ne dies ille cala-
 mitosum bello finem imposuisset. Satis tamen constat Picinini auda-
 ciam, Tarentini cunctatione repressam esse. Die quæ insecta est, ma-
 gno militum concursu, maiore spe, tormenta in castra perlata sunt, no-
 ctuq; ad iactum muris admota. Vbi illuxit, regis ad munitiones, ca-
 stellani ad muros, quæ cuiq; in sortem cesserat, laborare. hi tormenta-
 rios lapides subuectare, illi aggerē intus substruere. omnia summa uē
 hinc, atq; illinc administrabatur. In medio ferriē, quē diximus tra-
 ctu, quadrata surgebat turris, ad cuius leuā oppidi porta erat aliqua
 to humilior, à qua ubi paulū modo processeris, demitti cliuus, atq; in
 horrescere rupes incipit. Eā primo turrim demoliri placuit, cuius rui-
 na oppleta porta, muroq; qui portæ imminebat, equato, aditus intra
 castellum liber militi permittebatur. multis itaq; ictibus die noctuq;
 labefacta turri, pars eius anterior, opinione citius corruit. Quæ è re
 defensorū animi fracti conciderant. At nihilo segnius præsidarius
 miles propugnacula munire, ne turris posterior pars exterius procū-
 beret. machinis prohibere. non opera, no arte sibi deesse. Rex ubi quæ
 oppugnandis mœnibus opportuna essent, cōparati intellexit, exercitū
 uniuersum eē in armis imperat, ac nequa repētinus hostiū incursus incō-
 modo eē, ne ue quē in castris, atq; inter oppugnandū excitare tumultū
 posset, itēto in oppugnationē exercitu, milite pluribus in locis disponit,
 simul quid cuiq; agendum esset, præfectis, ducibusq; præscribit. Tum
 signo dato magnis sublatis clamoribus in fossas procursum tanto est
 impetu, ut uallo superato admotis sculis acriter pro muris pugna-
 retur. Castellanus

reter. Castellanus saxa conijcere. scalas cōminuere. multos sauciare.
 Regius integras alias referre. murum rursus ascendere. non uiribus.
 non animo defici. Inter hæc Rex castra subinde circumiens, ac nunc
 his, nunc illis se locis ostendens, integros saucys summittebat, alios uo-
 ce, alios præsentia cohortatus, multa quoq; per præfectos, ac tribunos
 administrabat. Dum hæc a dextra turris parte geruntur, et pugna
 aliquantulum extracta, res in expectatione esset eorum qui ab leua
 dimicabant, tum repente displosa bombardæ, imminens portæ murus
 concussus magnis fragoribus corruit. Quo collapsò, qui in propugna-
 culis consistebant, partim ruina prostritis, partim maxime simili ful-
 minis procella deturbatis, regius quanquam fumo, puluereq; offusus
 undiq; magno tamen adortu intra castellum irruiit. In ipso statim in-
 gressu aliquot è propugnatoribus cæsi, cæteri superante multitudine
 abiectis armis uiui capti. Hinc milites ad prædã uersi, castellum di-
 ripiunt. Cæterũ cum direptio spectare in seditionem cerneretur (nam
 et prædã exigua, et diuersi generis miles erat, adhæc quod hostem
 esse in armis, et aduentare illum fama erat, cum tamen castris se cō-
 tinuerit) Rex immitti in ignem tectis, pluribus simul locis imperauit.
 Captum igitur, atq; incensum est castellum, undeuigesimo ex quo obsi-
 deri cœperat die. Cum interim finitimis è locis partim metu, partim
 studio partium, missis oratoribus, Regi se se aliquot etiã castella dedi-
 dere. Biduo deinde quieti militum dato, cum interea de belli esset ra-
 tionibus agitatum, Vrsaria omnium sententijs, ac totis uiribus petitur,
 omnisq; in eam uersus est apparatus, fore enim satis apparebat, ea
 capta, uti penè omnia post tergum, citraq; Apenninum pacata redde-
 rentur. Ab qua in uniuersam quoq; Apuliam, quæ Apennino, Gar-
 ganoq; includeretur, liberæ discursiones paterent, Troiaq; quæ regio-
 nis eius arx esset, a qua passuum millibus quatuor non amplius abes-
 set, nihil tutum, aut quietum relinqueretur. Quo peruentum cum es-
 set, Rexq; de more per præconem, uti deditionem facerent, postulasset,
 oppidani quod scirent Tarentini copias integras esse, nec se propter lo-
 ci opportunitatem despiciendos arbitrarentur, Rursum quod intellege-
 rent Aquam Diam ante ducum suorũ ora per uim captam, igniq;
 absumptam esse, spe, metuq; quid potissimum sequeretur, incerti erant.
 Verum quod tormenta propius admoueri scirent, quibus admotis, de-
 dendi sui arbitrium non facile integrum relinquebatur, spem metu
 superante, deditionem in quadriduum, nisi liberati interea obsidione
 ab suis essent, cum Rege paciscuntur. Ferdinãdus quod per hanc maxi-
 me occasionem futurum rebatur, uti collatis cum hoste signis, quod

maxime auebat, decerneretur, quodq; è campania nuntiabatur Mar-
num Martianum multis undiq; coactis militibus, ad uiginti equitum
turmas, ad duo peditum millia secum habere, quibus aut agrum Câ-
panum infestaturus uidebatur, aut in Beneuentanum transiturus,
quo Regem ipsum à tergo aut omnino includeret, aut arctius preme-
ret, oblatam ab oppidanis accepit deditiois conditionē. Igitur locis cir-
cum occupatis, nequa nocturno præsertim tempore irrumperere ho-
stis posset, quæ è Focacia mouisse per exploratores compertum erat, ad
eum propellendum summa omnia diligentia ab Rege parabantur.
Interea Ioannes, Picininusq; (nam Tarentinus quartanæ morbo
correptus è castris Spinaciolam concesserat) sub Asculum confederat.
Ibi communicatis sententijs placuit, uti admotis ad Troiæ castris, sub
iectos Apuliæ agros non solum à populationibus tuerentur, uerum
etiam fortunam tentarent, siquam liberandæ ab obsidione Vrsariæ in-
uenire uiam possent. Troiæ edito in tumulo sita ab occasu, qua arx est,
clementi tractu in ortum excurrit æquinoctialem. ipsa oblongior,
et maxima è parte posita plano, utrisq; ab lateribus muros cliuo im-
positus habet, æquato pene ubiq; aggestita terra fastigio. A qua parte
in orientem, ut dictum est, uergit solem, paulatim se campi demit-
tunt, donec in uastam illam planitiem diffunduntur. Ager ipse ficu-
uitibus, atq; oleis confitus. Sub ipsum tumultum à septentrione Chi-
lon amnis delabitur, ab Apennino decurrens. Vrbis ipsa, ut annales
quidam docent, quadringentos et quadraginta duos ante annos cõ-
dita, Basilij, et Constantini Imperatorum iussu, præsidium, uti au-
thores arbitratur, aduersus Normannos, qui finitimis in locis sedes sibi
constituerant, bellumq; aduersus Græcos gerebant. Sunt qui Ecanam
eam fuisse tradant, ueterem maxime urbem, atq; à Constante Augu-
sto multo ante dirutam, quo tempore is ab Epiro cum exercitu in Apu-
liam cum traiecisset, multa ibi foede, crudeliter, immanem in modum
patrauerit, non Ecanam modo ac Luceria nobilissimis urbibus solo
æquatis, uerum etiam à Remoaldo Beneuentanorum Duce Grimo-
aldi Langobardorum Regis filio fuis fugatisq; eius copijs Romam
cum concessisset, atq; à Pontifice, ciuibusq; Romanis liberaliter acce-
ptus esset, publica priuatq; ædificia, ædes item sacras antiquissimis
quibusq; ornamentis, ac præsertim æneis spoliauerit, in ijsq; Diuæ
Mariæ templum, quod à Marco quondam Agrippa in honorem deo-
rum omnium fuerat conditum, ac sumptuosissime ornatum, detractis
inde tum monumentis alijs, tum æneis etiam tegulis. Quibus patri-
is sceleribus in Siciliam mox trajiciens, ea quoq; cum Africa pariter

ac Sardinia per summam auaritiã direpta, ante quã inde decederet
 ob seuitiam, atq; impotentiam in balneo a militibus cæsus, di gnũ
 sceleribus suis exitum uitæ habuerit. Quĩ etiam quibusdam in an-
 nalibus comperio Robertum Viscardum capto Rhegio in Brutijs, cir-
 ca initia rerum eius, statim in Apuliam profectum, cum a Troianis
 urbem ipsam dedentibus uocaretur, adeo inter annalium scriptores, et
 res gestæ, et tempora simul dissentiuunt. Quippe cũ euocatio hæc ipsa
 è Brutijs iudicio sit ante Normannorum aduentum in Apuliam, Tro-
 iam fuisse siue conditam, siue instauratam. Positis igitur ad Troiam ca-
 stris, Andegauensium partium duces cum diuersa sentirent, alter can-
 doq; aliquantum extraxissent temporis, illorum tandem uicit sen-
 tentia, qui censerent, uti occupato colle, qui ante regia castra non ma-
 gno tamen interiecto spatio, aliquanto surgebat editior, unde et aqua
 tionem facile hostium prohibere possent, et subiectos tueri campos, eò
 copias traducerent. Occupandi uero collis ratio hæc est imita, uti de
 quarta uigilia præmisso paucis cum equitibus, quo plurimo abun-
 darent, peditatu, locoq; castris delecto, reliquus exercitus instructo a g-
 mine, cum impedimentis sequeretur. At Rex, quod unum cupiebat,
 cum in dimicandi necessitatem re adductam cerneret, præfectis dua-
 busq; i prætoriu ad se uocatis, huiusmodi ad eos oratione habuit. Si q-
 occasione aut di imortales ostendunt, aut hostes ipsi nobis offerunt fortis-
 simi uiri, eam seq ducem uolumus. Nò de recipienda Vr saria, sed de pro-
 stigando aduersario, belloq; conficiendo nobis potius cogitandum uide-
 tur. Quam ob causam non tam mihi aut confirmandi estis, aut instru-
 endi ad dimicandum, quã studijs ipsis uestris, uestraq; fortitudini
 gratulandum. Quem enim hostem indipisci in campis auebatis, en-
 ante oculos iam habetis, atque in apertis locis positum spectata uirtus
 uestra uel contemptui habere eũ potest. Quod obesse unũ uidebatur,
 Tarentini illius cunctatoris præsentia, id omnino sublatum uidetis.
 Ipsi uero inter se hostium duces non consilijs modo, sed animis quoque
 dissentiuunt. Quibus dissentientibus, quid in militibus esse firmitatis
 censeatis aut roboris? Contra summum in nobis studium, certa consi-
 lia, firma concordia, miles ipse noster præliãdi cupidus, signa sequi,
 atq; ordines seruare consuetus, omniãq; ad præscriptum gesturus, ple-
 nus et ipse spei, tantum animi pollicetur, ac fidutiæ, ut iam iam uer-
 so in fugam hoste, cogitandum magis sit, quo nam illum modo ca-
 stris exuamus, quã quibus artibus, aut quo pugne genere sit
 cum eo congregiendum. A me parata sunt cuncta, quæ consilium,

DE BEL. NEA.

ratio, rei q; militaris disciplina paranda docere. Vos modo suum
 quisq; militem, se q; & equos curare, armaq; in promptu habere iu-
 beatis, atq; uti de tertia uigilia instructi, paratiq; ad signa conueniant.
 Quod si quos multus, quaeq; ora nunc uideo, cras us similes animos
 habueritis, dicam uobis duces, bellum iam confecimus, nec tam ad cra-
 stinam parare uos uictoriam, ac praedam oportet, quam ad belli pra-
 miam accipienda, quanta & a gratissimo expectari Rege debeant, et
 regni Neapolitani amplitudo, atq; opulentia fortitudini promittat ue-
 stre. Concione dimissa, praefecti, ducesq; laeti, atq; animum pleni mi-
 litem quisq; suum curare equos, expedire arma, se q; in crastinam pa-
 rare pugnam hortantur. praemia cuiq; sua proponunt. regias uires,
 sua consilia, atq; opes in maius efferunt. hostem eleuant. in primis ne
 quis extra ordinem in aciem prodeat, edicunt. Hisq; rationibus
 suorum animis confirmatis, corpora curare illos iubent. Albescen-
 te igitur caelo, hostis collem occupat. Quod ubi Regi cognitum est,
 eductis copijs, quas de tertia uigilia esse instructas iusserat, Robertos,
 Ursinum, atq; Calatinum cum ea equitum manu, quae satis uisa est,
 occurrere hosti imperat, post hos Alexandrum cum parte copiarum
 mittit. Ipse relicto in castris praesidio, reliquo cum exercitu ad pugna
 instructus progreditur. Descensum in certamen est ab Rege, cum no-
 uem & quadraginta equitum turmis. Roberti hostium equitem non
 magno conatu e colle deturbatum in fugam coniciunt, inde in con-
 fertissimum illati peditem, alter a dextro, alter a sinistro cornu pra-
 elium committunt. Pedes primo, quod equitatum suum auxilio uen-
 turum sperat, impressionem acriter sustinet. multa utrinq; uulnera
 eduntur. ex hoste plures cadunt. e regis equi non pauci confodiuntur,
 imparq; erat omnino pugna, quod hostis nullo equestri praesidio, ni-
 do arboribus loco, irruentem equitem, nec euitare poterat, nec ex aequo
 cum illo confligere. Fit igitur magna peditum strages, sustinent tamen.
 At ubi fulgentia signa conspecta sunt, & agmen procedere, regumq;
 equite qui impressionem fecerat, noua subsidia, recentis subinde equos
 accipere uisum est, repentinam in fugam uersus, prostratusq; ingruen-
 tum impetu equorum, pedibus illorum proteritur. Pars declinuiorem
 per locum, qua equiti non patebat excursus, praecipit ab insequentium
 manibus elabatur, se q; trans torrentis ripam, ubi suos in acie stare co-
 spexerat, recipit. Alij caesi, uulnerati alij, aut capti armis exuuntur.
 At ubi regio a milite ad ripas uentum est, hic noua rursus pugna
 conferitur. Utrinq; duces acies instruunt. praesidia locant. suos hortan-
 tur. apparet

tur. apparet totis uiribus, atq; uniuerso Marte decernendum. Procede-
 bat Ferdinandi agmen suis sub ducibus, suo loco, suo quisq; ordine gra-
 diens. Quod Picininus conspicatus, qui trans ripam suos colligebat, con-
 uersusq; ad Ioannem, qui iuxta aderat, ne dies hic inquit, plurimos
 hastarum truncos, plurimaq; uidebit fragmenta, Cui ab Ioanne ob-
 lique responsum cum esset, quippe qui pugnae cupidus deirectatum iri
 pugnam a Picinino uerebatur, quem producere intellegebat arte bel-
 lum, egerrime id ille ferens, indignabundusq; qua parte redinte gra-
 di pugna coeperat, milites summittit. Erant omnino aditus duo, & hi
 quide angusti, atq; accliuēs, quibus regius irrumperē conabatur eques,
 quem superiore e loco hostis facile propellebat. Magna enim illic hasta-
 torum manus, non minor sclopetariorum coacta pugnat. Quod cir-
 ca facile equites ab ascensu deiciebantur, & qui acrius institissent.
 uulnera pedem referebant. Itaq; magni utrinq; clamores tolleban-
 tur, ut quis aut ferocius illatus ascēderat, aut praecipit datus corruerat,
 uario euentu, uaria spe, summa tamē alacritate pugnabatur. pedes hic
 atq; illinc obteritur. eques egte substernitur. utrinq; centuriones, utrinq;
 tribuni recentes summittunt milites. Cadit ibi e regis tribunus uir
 acer, & strenuus. qua e re additus hosti animus. At regius factō tan-
 dem cuneo uictor irrumpit, ripisq; superatis inde aduersarios depel-
 lit, fugientesq; ad ordines regredi, atq; ad signa cogit. Et iam parte-
 alia qua se campi latius aperiebant, canere signa, et concurrere acies
 coeperant. primaq; e regio equitatu turma non satis prospere manum
 conseruerat, Cui laboranti, & penē ab hoste circumuente, duas quas
 Alexander secum habebat, auxilio mittit. harum aduentu pugna re-
 stituitur. Nec minus a Picinino, ac Picinini ducibus subsidia mittuntur.
 pluribus simul locis certamen initur, pugnaq; pro egrū uirtute, proq;
 recentium equorū robore, uel aduersa erat, uel prospera. Quod ubi
 Rex animaduertit, uisum cum globo lectissimorum equitum, quem
 ad pugnae difficillima parauerat, aliasq; atq; alias post eū turmas pro-
 cedere paulatim iubet. Quod hostis conspicatus, subducere se, ac cedere
 sensim coepit. Regius eo acrius equos promouet, hostemq; iam cogitan-
 tem, qua se ratione aut in castra reciperet, aut intra Troiae moenia
 magno impetu adoritur. Excepit hic Gallus eques procurrentem re-
 gum, ingentibus animis, aditusq; est Gallo Hercules Estensis magno
 cum equitum robore, lecta q; uirorum manu. Itaq; nec uiribus, nec ani-
 mis primo cedunt. Stimulabat Gallum animus insolens, ac natura fe-
 rox, manum uero Estensem ducis sui praesentia, & quod ille nihil pra-
 tmitteret, quod strenui militis, aut fortissimi ducis esset, quippe qui

nunc uoce, nunc praesentia, saepe gladio suis, modo pluribus, interdum
singulis adesset, uir & corporis uiribus, & animo magnus, atq; excel-
lens. Tandem relictus ab reliquo exercitu suffossis, aut ingulatis equis,
arcuuentiq; ab regijs, partim capiuntur, partim qui equo erant in-
columi, cum Hercule duce fugientes, ad suos se recipiunt, qui iam sub
Troiae muris in cliuo constiterant, eos regius insecutus eques cum esset,
superiore e loco facile deiectur. Quo tempore Picininus accliuo loco,
sub ipsam Troiae portam, quae ad Apenninum spectat, ordines de in-
tegro restituit, tumulumq; qui est ante arcem, praesidijs firmat. Adhaec
equitibus turmatim pluribus locis dispositis milites cohortatur, uti pri-
stinae uirtutis memores locum teneant, regios tam iniquum in locum
sine summa suorum clade minime successuros. Si uiri esse uelint, acce-
ptam i gnominiam eo loco, eodem die, ipso illo penè momento abolita
ros. Cuncta esse post tergum tuta, recetes equos, recenters milites, urbem,
castraq; subministratura, Contra regias copias eo loci perductas esse,
ut neq; explicare se a pugna, neq; recipere i castra siti, laboreq; equis,
uirisq; confectis, sine multa internitione queant. Redinte gratior igitur
pugna regio urgente, dum pertinacius iniquum in locum succedit,
moxq; aduersario rursus propellente detruditur, multi tñ utrinq;
cadūt eq, uiriq;. Quod conspicatus Rex uocatis ad se principibus, cum
in maximū adductā discrimen rē cerneret, qd potissimū se quēdū cen-
seant sciscitatus, cum alij sensim recedendum censerent, quod satis eo
die, eo certamine, actū iudicaret, alij insidias ueriti, artesq; Picinini,
²¹ Regi se uti e pugna subduceret, persuadere conarentur. Ad ea ipse,
²² quando inquit, dies hic noster est, & nos fortunam hodiernam se qua-
²³ mur. macti uirtute estote, quae me uadentem uideritis, se qui mini ducem.
Tum praemissis qui explorarent, ne quae post tumulos insidiae essent
positae, concitato statim equo, cum lecta manu equitum, per summum
euadit tumulum. Procurrentem Ferdinandum suae acies, signaq; se-
quuntur, atq; omnium primae, turmae aliquot recentes, quae a pugna
continuerant, integrisq; erant uiribus. Ea e re nouus repente ardor
equites inuasit. ferro sibi uiam quisq; faciunt. nec turmatim iam, sed
confusis ordinibus res geritur. nec tam gladijs mars seuit, quam pro-
pellentium equorum pectoribus. hos incitabat, quod partem iam ui-
storiā eripi sibi e manibus indignabantur. illos ducis sui gloria, et
multis bellis partum decus. Igitur dū acerrime haud procul a porta,
ac sub ipsis muris ab ijs, qui cliuum tenebat, dimicatur, interim ab il-
lis, qui in uia paulo a porta longius collocati erant, fuga fieri repen-
te coepta. Inde premente Rege, multisq; ex hostibus, & in ijs aliquot

praefectis partim captis, partim equo deturbatis, qui tumultum turbaban-
 tur, ipsi quoque deserto loco terga uertunt. Ibi undique a regis tanta fa-
 cta impressio, eoque incursum est impetu, ut uersis equis hostes, alij in
 castra secundum urbis raperentur fossas, alij ex equis in fossam de-
 iecti, ab ijs, qui e muris pugnabant, manibus, scalis, funibus excepti
 subleuarentur. Ioannes, Picininusque magno tumultu intra portam ad-
 missi, qui cum ijs erant uix acceptis, porta ipsa repente clauditur, re-
 gio ita urgente, ut quidam hostibus immixti urbem sint ingressi. Si-
 gna ab ijs qui in propugnaculis constiterant excepta, intra muros
 cum trepidatione iaciuntur. Rex in fossam quae ad septentrionem est,
 equo inuectus, ac fugientibus immixtus in castra hostium contendit,
 quem Alexander, caeterique quanquam diuerso itinere subsequuntur.
 Vbi in castra peruentum est, confestim nullo defendente castra, dire-
 ptaque. Qui e regis a praelio atque ab labore recentes erant, atque inte-
 gris uiribus, fugientem Luceriam uersus hostem insecuti, in ipsa fuga
 multos uulnerant, plures etiam capiunt. Rex ubi castra diripi, et
 iam nihil ultra ex praescripto geri sensit, haud procul a porta, quae
 ad orientem spectat, signa in uia constituit, eaque praesidio firmet, edi-
 citque; nequo casu locum deserant. Interea uictor miles totis campis ua-
 gatur, longiusque fugientem ad multam etiam diem insecutus, atque in
 praedam uersus, non ad signa redire, non ad ordines curat. Videres
 itaque; alios proiectis armis, honestos sarcinis uix progredi, alios colla-
 tam unum in locum praedam inter se partiri, plurimos equestris de-
 coris oblitos phaleratum praeda equum onerare, seque ante agere, ipsos
 pedibus ire, et reste alia atque alia iumenta, equosque sarcinis impeditos
 trahere. Quin et ex ijs, qui in praesidio collocati fuerant, eoque plures et ipsi
 in praedam intenti signa, locumque reliquerant. Quae res hostes qua-
 quam fessos, et muris clausos ad erumpendum inuitauit. Egressi igitur
 portis, nullo tamen clamore edito, regio praeda occupatos, ac sub
 sarcinis impeditos de improviso adoriuntur, multosque ante quam ho-
 stes esse intellegantur, mentito etiam nomine capiunt, et iam liberius
 uagari incipiunt. Quod ubi Regi cognitum est, undique ad signa concu-
 rri imperat, multaque per IOVIANVM PONTANVM, quem
 secum ducebat, ab duobus pagenda curat. Ipse ut quaeque uactus erat,
 primo singulos, deinde plures, qua pugna conferta uidebat, imittit, do-
 nec aliquot ordinibus restitutis, iustae pugnae more dimicari coepit. Itaque
 dum sustinere impetum hostis nequit, citatis equis in urbem recreditur. Ste-
 tere dein regis in acie, atque sub signis, donec praeda omnis coacta,
 et uersam uersus, tutum in locum delata. Inde sub uesperum in ca-

stra est reditum. Dies quæ insecuta est, quieti militū atq; equorū data. Captiuorum numerus recensitus, fuit aliquanto minor, quia captiuorum alij, quod capitalium rerum conuicti essent, clam dimissi ab amicis, aut cognatis fuerant, alij iureiurando parum seruato, fideiq; et data, atq; accepta, ut nunc in conflictu moris est, dexterae immemores, Troiam profugerant. Ioannes, Picininusq; maximo silentio Troia egressi, Luceriam noctu profugunt. Deliberantem de obsidenda urbe Ferdinandum Troiani inuitant, misso qui seq; urbemq; dedituros polliceretur, ubi castra propius admonisset. Imperitabat urbi Ioannes Coxa, qui quod Nicolaum Episcopum indignius habuerat, Lombardorum familiae inuisior erat, cuius opes in ciuitate magna, atq; pol-lentes tunc erant. Castris igitur ad uineta positis, tumultu, sicuti conuenerat, ab Lombardis excitato, deditur Regi oppidum. Coxa cum in arcem cum paucis confugisset, diffusus rebus suis, Alexandro se, cui propter ueterem consuetudinem plurimū fidebat, dedit. Rex uno si-mul tempore et oppido potitus, et arce, oppidanos collaudat. Lombardos etiam muneribus donat. Coxam ad se ductum, multisq; orna-tum laudibus, atq; inuitatum, ut manere in patria uellet, dimittit. cap-tiuos, qui in castris erant, et in ijs quosdā, qui Ioannis è cognatione essent, liberos abire permittit. tum qui deditorem se se Fogiam accipiat, mittit. arma, equosq; apud Troiam repertos, qui ab hoste capti fue-rant, militibus suis restituendos curat. Rebusq; sic ad Troiam compo-sitis, duobus castris ad Sactum Seueriū profectus, cingit oppidū, quod quo minus statim oppugnaretur, humber prohibuit. postero in die de-ditione fecit multatis ciuibus. Inde Rex ad Asculum retro mouēs, ur-bē statim recipit, Candelāq; ex itinere oppugnata diripit. Mox Asculo recepto ad Ausidum proficiscitur, eo consilio uti Ioannem Caracio-lum, qui Melfiæ Dux præerat, debellaret. Is quod Andegauensis fa-ctiois fractas res cerneret, nullumq; superesse Tarenino exercitum, quo tutari oppida, remq; suam posset, se cum arabus, atq; oppidis in Regis fidem permisit, quem ad se uenientem Rex, benigneq; appella-tum monuit, uti fidei memor quieti, honestaq; consilia peruersis, ac pa-rum quietis anteponeret, postq; aliquantum temporis mutuis, ac gra-tis extractum sermonibus iuratum illum in uerba, eodem die Melfiā remisit. Id oppidum montosis in Apuliæ locis positum, gerendis bellis maxime opportunum est, quod a Gulielmo Ferribrachio Normanno- rum duce conditum, annales quidam tradunt. alij ab eo per uim ca-ptum. Quodq; ueri est similius, cognita opportunitate, illud ut arcem

futuram aduersus Græcos, qui Apuliam, Mesapiæq; tenebant oram,
 primum à Gulielmo, inde à Drogo, atq; Humfredo, qui Gulielmo
 fratri successerant, postq; à Roberto Viscardo & arce munitum, &
 mœnibus, quæ nuper ab hoc ipso Ioanne etiam promotæ sunt. Per
 eosdem dies aliquot in Hirpinis castella recepta. Fama ingentis prælij
 breui regnum peruagata, hominum mentes terrore simul, admiratio
 neq; compleuerat. Quò circa illustre Regis nomen esse, maiorq; in dies
 expectatio haberi, & quo uictoria, eodem quoq; popularium fauor
 inclinaba. Accedebat quod per idē tempus à Federico Vrbinatē ad-
 uersum Sigismundum Ariminensem feliciter dimicatum fuerat, ex qua
 dimicatione Sigismundus afflicto, prostratisq; rebus suis, mari ad Ta-
 rentinum confugerat, opem ab illo imploraturus. At Rex quanquam
 his Tarentinum necessitatibus circumuentum intellegit, tamen cum il-
 lius thesauros sciret esse ite gros, se uero tot bellis, tot calamitatibus ex-
 haustum, ac militem suum mercenarium, maxima etiam è parte
 peregrinum reputat, timere militem transfuga, nec tam irritandum
 illum quàm leniendum ducere, aut paucorum expugnatione oppido-
 rum ita territandum, uti uetere exercitu restituto, nouum quoq; è lon-
 ginq; arcesseret, Senem, & quartana febrī, deterrima parte anni la-
 borantem, minime diu uicturum. Adhæc Ioannem, Picaniumq; cū
 singulari persequeretur odio, uidentum etiam atq; etiam esse, ne ad-
 ductus necessitate Ioānes Antonius utriq; conciliaretur. Hæc aliq; hu-
 iusmodi secum reputantem Regem, habentemq; ad Aufidum æstua,
 missi à Tarentino legati adeunt de pace cum eo acturi. Quibus Rex
 auditis Bartholomæum Rouarellam Cardinalem, qui Beneuento Pō-
 tificis legatus præerat, ad se accitum rogat, uti ducto secum Antonello
 Peirutio, epistolarum magistro, Cereniuolam proficiscatur, illic cum
 Tarentini oratoribus de pace, pacisq; conditionibus deliberaturus. Ipse
 interim quibus posset artibus, illum sibi conciliare studet. Iisdem die-
 bus Enneus Genara Comes Arianensis, uir multis artibus, & in pri-
 mis fide clarus, morbo correptus diem obit. Igitur ubi de pacis condi-
 tionibus satis conuenit, legati ad Tarentinum redeunt, unaq; Barthe-
 lomæus, & Antonellus cum ijs profecti, itemq; Antonius Tricius, qui
 Francisci Mediolanensis Ducis apud Ferdinandum oratorem agebat.
 Summa tamen conditionum Peirutio permissa. Agebat tunc Ioānes
 Antonius Vigilijs, quod oppidum ad mare situm est. Ad eum Ioan-
 nes, Picaniusq; quotidie ab Trano uentitabant, ea enim urbs præter
 arcem Tarentino parebat. Quorum suasu penè commissum est, uti
 contra ius gentium legati uiolarentur. Quibus tamen à Ioanne An-

tonio comiter acceptis, benignèq; auditis, foedus his conditionibus ictum est. Quod Deus Optimus Maximus bene uortat, Ferdinando Regi, & Ioanni Antonio Vrsino (sic uti conuenit) sine fraude, sine dolo malo pax inter eos perpes esto. Quæ in duello antehac uic, dolo uic, fraude uic acta, abacta, direptaq; sunt, eorum nullæ utiq; ex postulationes, nullæ iudiciorum actiones sunt. Quas urbes, quæq; oppida, quosq; fines Ioannes Antonius Vrsinus sub Alphonsò Rege tenuit, quoq; etiam imperio tenuit, sub Ferdinando etiã teneto, populisq; ita moderator. Quers legibus, quers olim cõditionibus Ioanes Antonius Vrsinus sub Alphonsò Rege uixit, ollis legibus, ollis conditionibus sub Ferdinando Rege uiuit. Eadem item in populis sub Ferdinando Rege, quæ fuere sub Alphòso, iura ei sunt, liberaq; potestas esto. Quæq; potestate, quoq; iure, militiæ magister Ioannes Antonius sub Alphòso Rege fuit, eodẽ iure, potestateq; sub Ferdinãdo, magnus militiæ magister utitor, persungitorq; Aureũq; centũ millia magistratus huius ergo quotannis regio ex ærario, regis uic è uectigalibus dinumerata capito. Idẽ hicc Ioannes Antonius Vrsinus Tranũ urbẽ Ferdinando Regi, cum agro, finibusq; statim restituit, arcemq; Salernitanam ad dictam diem resignato. Ioannem Andegauensem, Iacobumq; Picinum intra dies quadraginta Apulia, finibusq; eius uti facessant, Ioannes Antonius cogito, ollisq; ne uic clam, ne uic palam, auro, argento, ære, ne uic alio auxilij genere subuenito, ne uic utiq; præsiator. Rex fidem eis publicam, qua tuto abire finibus hisce liceat, dato. Terra, mariq; abeundi iusq; fasq; pro arbitrio ollis esto. Siquas urbes, quos uic regulos Ferdinandus duello petet, nullis copijs, nulla pecunia, nullo auxilij genere, clam uic plam uic Ioannes Antonius eis suppetias afferto, ne uic cõsilio, ne uic opera adiutato. Debellandi quos uolet, quãdoq; uolet, libera potestas Regi esto. Hæc ollis foedera perpetuo manento, quæ inter eos sic cõuenere, uti uolens, libensq; uterq; egerit, feceritq; promiseritq; sine dolo, sine fraude, bona fide, cõceptis uerbis. Deumq; uterq; teste supremũ laudant. Pace facta, rebusq; cũ Tarentino cõpositis, Ferdinandus ab Aufido mouens, atq; in fines Daunorum profectus Ferentanos uersus, ad anem Frentonem castra posuit. Aduenienti Lesinates, Serrani, Precanensesq; capto etiam præsidio, portas aperuere. Quorum exemplum finitima etiam castella secuta sunt. Inde Montorium profectus Rex, confestim illud recipit. arx etiam paucis post diebus dedita. Hinc castris ad Sanctum Iulianum admotis, qui in præsidio erant, cum munitiones erigi, tormentaq; diruendis muris, admoueri cernerent, paucis postquam obsideri cœperant

diebus, deditionem fecere. Iisdem diebus inclinante autumno, tanti caelo hymbres fusi, uti corruptis quae in agris erant, non esset unde pabulum equis subministraretur, nec gregarius, castrensis pati labores amplius uellet, recusare iam militiam. incusare Regem, palamq; detrectare imperia. ipsi etiam eques grauari, rariq; ad signa, atq; ordines conuenire. increpare duces. queri tabernacula iam ab sumpta tempestatibus. frigoribus, fameq; confectos equos. diurnis nocturnisq; labiribus non corpora, non animos ultra satis esse. quid demum hostes aliud optare, aut quaerere, quam fame eos, quam tempestatibus absum? Quibus Rex clamoribus permotus decreuit in Samnium regredi, ubi mitius caelum esset, ac regio stramentis, pabuloq; abundaret. Quo cum peruenisset, aliquot dierum quietem militi concessit. dum interim tormenta ex Apulia ueherentur, quibus subuectandis uix boues iumentaq; solo ob pluias subsidente suffecerant. Haec inter in castris tumultuatum est, leuem ob causam, inter regium, sfortianumq; peditem exorta contentione, breui tamen tumultus sedatus, quanquam non sine graui Regis, atq; Alexandri discrimine. dum inter tela, balistasq; uterq; uersatur. Tormentis comportatis Ferdinandus animo agitans qua potissimum ratione antequam in Campaniam in hyberna concederet, Nicolaum Campibassanum Comitem aut ad deditionem compelleret, aut eo redigeret, uti uere adueniente, omni eum exuere dominatu posset, Pontem oppidum, cui, uti ego arbitror, a conditore Landulfo nomen est, oppugnare decreuit. Quod ueritus Nicolaus magno ante praesidio firmauerat. Quo tamen Regis conatus frustraretur, indutias petere ab eo coepit, quasi agere interim de deditione uellet. At Rex cognito Nicolai consilio, eo acrius expugnando oppido intentus erat, quod ab ijs qui in praesidio erant, summis contra uiribus defendebatur. Deiectis igitur opportuno loco muris, cum oppugnatio pararetur, praesidij praefectus diffidens tolerari posse impetum, agere de deditione coepit. Ceterum noctu ab uigilijs, ijsq; qui in statione erant, ad arma concursum cum esset, ratis nocturnam a praefecto parari fugam, conferta pro muris pugna, oppidum tumultuario praelio capitur. quod statim direptum, atq; incensum est. Inde Rex moues in Cerretano primu, deinde in Telesino, atq; Calatino castris positus, aliquot ex itinere castellis receptis, ante q; in hyberna concederet, Pontem Lateronem (id castellum trans Vulturnum amnem, circiter sex millibus passuum ab Capua abest, sub montem positum) oppugnare co-

situit. Igitur admotis tormentis, quantum loci patiebatur iniquitas, bi-
 nis illud castris circumsidet, quod penè undiq; altissimis rupibus cir-
 cumsitum, naturaliq; fossa munitum, unum tantum, qua porta est, adi-
 tum, eumq; haudquaquam latum habet. Portæ quadrata imminet
 turris, qua diruta, cum spes esset per eius ruinam potiundi castelli, Rex
 eam quassari æneis tormentis iubet. Quod animaduertentes qui in
 præsidio erant, ne procumberet exterius, funibus, machinisq; prohibe-
 re conabantur. Interim quotidiana ab eis eruptiones fieri, neq; se mu-
 ris continere. idq; eo audacius facere, qd̄ propter rupes, conuallesq;
 quæ fossarum in modum è monte producebantur, neq; claudi undiq;
 a regijs poterant, nec omnino prohiberi, quo minus noctu præsertim
 per sylvas, & confragosa loca, recentes milites, nonaq; quæ ab Martia-
 no mittebantur præsidia, acciperent. Cui rei magno etiam adiumento
 erat, quod propter brumam quàm longissimæ noctes erant. Frustra
 igitur aliquot diebus consumptis, potiundiq; castelli pluribus artibus
 in cassum tentatis, cum etiam equi, uiriq; diutius ferre cæli inclemen-
 tiam haud possent, Sfortianusq; præcipue mules militiam sic decreta-
 ret, uti neq; precibus, neq; minis retineri in castris ultra posset, satius
 visum est Regi obsidionem relinquere, quàm tumultuante suo, hostem
 ad erumpendum inuitare. Cum satis etiam exploratum esset Mar-
 tianum magnam peditum manum cogere, qua coacta, uerendū erat,
 ne occupato ab hoste monte, qui non satis commode teneri ab præsi-
 dijs posset, in minora castra, quæ trans conuallem sub montem posita
 erant, irrumperetur. Huc accedebat, qd̄ Ioannes, Picininusq; qui
 post ictum cum Tarentino fœdus, in Ferentanos, Marrucinosq; longa
 nauis ad Caldoras confugerant, ubi pugnae reliquias colligebant, arces-
 siti a Martiano fuerant. Qui ne aut illum frustrarentur, aut bellum
 quod in Marsis, Peliignisq; Rogerione auctore renouare parabant,
 prætermitterent, huiusmodi consilium inisse (quanquam falso) dice-
 bantur, uti Picininus diurnis, nocturnisq; itineribus ad Martianum
 contenderet, Ioannes in Peliignis remaneret ad bellum, quod animo
 agitabat, instaurandum. His difficultatibus circumuentus Rex, obsidio-
 nem dimisit. Verum cum fama esset hostem aduentare, machinis Ca-
 puam perlatis, ipse sub Montem Gallianum metatus castra, expectare
 hostem decreuit. Tandem cum satis exploratum haberet hostem se
 Theano, castellisq; finitimis continere, circiter idibus Decembris Ca-
 puam concessit, distributisq; per hyberna militibus, paulo post Nea-
 polim proficiscitur. At in ea parte Samni, quod hodie Molisium dici-

tur, et in Peli gnis, Ferētānisq; ab Alphonso, et Inico Daualis multa ca-
 stella aut per deditōnem recuperata, aut per uim expugnata sunt,
 quaedam etiam incensa. Caldoras (dum multis artibus ad certamen
 mutant) nunquam apertis in campis indipisā potuere. Extremo an-
 ni recepto Sangri castello, arcem circūfessam tandem capiunt, suosq;
 in hybernis collocant. Per idem tempus Andegauensium partium stu-
 diosi, cum Ferdinandi res superiores cernerent, uiribus diffisi suis,
 quod Pium Pontificem nullis ab Rege artibus alienare poterant, Ro-
 mae indutias postulabant. Duos principes inter se de regno contende-
 re, utrunq; pontificiae maiestatis obseruantissimum. decere Pontificem
 Romanum, rectorem orbis, patrē omnium, mediam personam indue-
 re. indignum se, indignum collegio, quod sacrosanctum habeatur, fa-
 cere, quod priuatam Ferdinādi causam aduersus Ioannē armis defen-
 dendam suscepit, quod Gallorum Regem, Galliaeq; totius regulos de
 Romana ecclesia benemeritos prouocauerit in iram, odium, inobediē-
 tiam. exhaustum ecclesiae aëriū, dum bellum minime necessarium
 suscipitur. Flammiam, atq; Sabinam bellis inuolutam. tot oppida dire-
 pta. in ipsa etiam urbe trepidatum. Et penē auditos equorum hin-
 nius, dum Latium diripitur, dū a gros urbi proximos Picinini eques
 populabūdus uexat, uastatq;. Hæc aliāq; differentes Pontificis animū
 uti de faciundis indutijs cogitaret, impulerant. Conuenerant Romae
 undiq; ad Pontificem legati, resq; tum in senatu agitata, tum apud
 Cardinales, quibus demandatum hoc erat, tractaq; diutius in con-
 tentionem uenerat, dum Pontificis animus huc, atq; illuc incertus ra-
 pitur. Tandem literis Regis confirmatus, quod dum de indutijs agit,
 dum a suscepto bello retrahendi sui speciem exhibet, partem iam ui-
 ctoriam e manibus eripiat. Populos, regulosq; qui prostratis Ioannis
 rebus redire ad officium cogitassent, qui de se dedendis oratores mi-
 sissent, cunctari iam, et deditōnem non modo differre, uerum etiam
 recusare. Nec tantum sibi Pontificis nomen, copias, opes, in eum usque
 diem contulisse ad uictoriam, quantum nunc detrimenti afferat indu-
 tiarum mentio, et tot iam dies, ipso audiente, agitata Romae causa.
 Quid autem rationis esse, cur feruente bello, rebus aduersis, uictoria
 ad hostem inclinante, tantum animi, tantum roboris præ se tulerit, et
 in propulsandis bellis, et inferendis, nunc hoste castris exuto, regno
 maiore e parte in potestatem redacto, recuperata iam Flammia, Si-
 gismundi rebus attritis, Latio, Sabinaq; pulsis hostibus, ubique ui-
 ctor, fortuna ubiq; aspirante, non anumum modo demiserit, sed hostem

iam desperatis rebus suis, cogitantem regno cedere, ad bellum in-
 staurandum inuitet, hortetur, trahat? Veterem igitur animi firmita-
 tem retineat, nec belli exitum id est uictoriam, qui finis est belli, elabi
 è manibus patiatur. His Pius literis permotus, cum etiam intellegeret
 Franciscum Sfortiam in proposito persistere, confirmato tandem ani-
 mo inducias exclusit, ante tamen in hanc oratione sententiam habi-
 ta. Si memores esse homines beneficiorum uelint, & presentem ec-
 clesie Romanae statum considerare, haud uereor Cardinales, quin
 & caeteri mortales, & uos ipsi me cum primis a belli crimine, quod
 non tam uolentes suscepimus, quam inuiti propulsauimus, liberetis.
 Nam & ea in hanc sedem Alphonsi Regis extant beneficia, ut neq;
 Pontifex Romanus, neque sanctus hic senatus filij eius obliuiscat,
 sine maxime infamiae nota queat, & Apostolicae sedis ea magni-
 tudo est, atque auctoritas, ut insultantem in regno nobis tributario
 Gallum pati minime debeat, seque otiosam regni cladum spectatri-
 cem praebere. An quae so cuius patris munus est, ac beneficium, uti Pi-
 centum omne, fertilissimumque, ac frequentissimum Italiae agrum in
 pace possideremus, regnum eius ad alias quam filij manus transire
 in grati permittemus? Quasi non siquid honestum, siquid ius, gra-
 titudoque apud uos ualet, me & nolentem impellere, & cunctantem
 excitare ad defendendum Regem bene meritum, ad propulsandam ab
 eo iniuriam deberetis, a qua inferenda in nimirum quorum tam stu-
 diosi estis, continuissent, siqua reuerentia in Pontificem Maximum, si-
 quis erga sedem Apostolicam cultus, aut erga Deum metus, eorum ani-
 mis insedisset. An non cum Mantuae ageremus, abunde & Ioanni,
 & Renato, & ipsi Gallorum Regi, quorum oratores apud nos age-
 bant, declarauimus, nec passuros nos regnum nobis tributarium in-
 uadi, pacemque Italiae ab Gallis turbari, nec foedus cum Alphonso ictum,
 in quo Ferdinandus filius secundum tenuisset locum, uiolaturus, aut
 periclitantem deserturos filium eius, qui labantem iam non modo
 non deseruisset ecclesiam, sed ferro armatus, in acie, pro tuenda eius di-
 gnitate stetit, seque copiasque suas, & facultates uniuersas pro illius sa-
 lute, bellorum periculis obtulisset. Hic mihi quisquam Gallorum reli-
 gionem, aut modestum Ioannis animum nominabit? Audiuimus, audi-
 uimus Cardinales, populantiu a gros nostros militum clamores. His
 oculis, his inque oculis hausimus uibratos in perniciem nostram, et Roma-
 nae excidium sedis gladios. Quod ni est Senensi a gro, est patrio solo, ubi
 agebamus, abire maturassenus, & Romam diurnis, nocturnisque iti-
 neribus contendissemus, nec Roma nunc nostra esset, nec senatum hunc

» ipsi haberemus. Sederet Pontificio in solio Picininus, discursaret per
 » urbem uiolentus & rapax miles, ueterum ornatus Pontificum, &
 » qbus Deo Optimo Maximo sacrae res fieri consuerunt, eos inquam or
 » natus, & Petri, Pauliq; insignia raptaret per urbem Andegauensis
 » gregarius. argentea uascula, loculosq; illos aureos, qbus Deo ministra
 » tur, quibus sanctorum reliquiae uirorum tanta cum hominum uene
 » ratione seruantur, eques in balteos conuersos ac phaleras portasset in
 » aciem, caede, ac sanguine foedaturus. Dicam iterum ecquisquam aut
 » Ioannis moderationem, aut religiosos Gallorum animos nominabit?
 » Timuit Pontifex Romanus per agros suos iter faciens Andegauensium
 » grassatorum uim, atque occultas insidias, timuit nefario Picinini sica
 » rio ne praebiturus esset iugulum in Diuorum & Petri, & Pauli tem
 » plo, in augusta hac sede, atq; in ijs aedibus, e quibus tot sanctissi
 » morum Pontificum animae ad caelum migrauerunt, non securus,
 » non tutus, non uitae suae satis fidens. haec est Lotoringij Du
 » cis summa moderantia, haec Galliae hominum religio, & apud gen
 » tes tam diu probata pietas? Non igitur uolentes, aut bellorum cupidi
 » arma sumpsimus, quippe qui privati dum essemus, pacem semper co
 » luimus, ac dum Augustorum tractaremus negotia, ad hanc in pri
 » mis illorum inuitabamus animos, Sed ut qui Romanae tum ecclesiae
 » dignitati consuleremus, tum prouocati, & in ipsis propè penetrabilibus
 » parum tuti, coacti, inuitiq; dum alia ratione rebus nostris nequimus
 » consulere, expediri arma iusserimus. Videlicet nunc primum Iacobus
 » hic Picininus ecclesiam Romanam uexauit, aut uos memoria parum
 » tenetis, dum quieta Italia, foedere publico, e communi Italiae consen
 » su omnium animus, sententijsq; percusso, Cisalpina mouens Gallia, tu
 » multuosissimo exercitu, Callistum Pontificem, agentem in otio, ac pacis
 » perfruentem bonis, nihil etiam minus quam bellum timentem inua
 » sit, perculit, ex improviso adortus est. Petat nunc igitur Lotoringus
 » Dux indutias, qui tot annorum pacem ambitione praiceps turbaue
 » rit sua. Detur Picinino tempus ad arma colligenda, qbus tertio in Pon
 » tificem Romanum maioribus copijs, infestioribus militum animis isurgat.
 » Induat Pius Pontifex media personam, q penè spoliatus Pontificatu, in
 » ops, errasq; aliorum opem quaerere est coactus. No priuatam igitur Ferdi
 » nandi causam defendenda suscepimus, qm ut suscipere deberemus, ius, ho
 » nestasq; et Apostolicae sedis dignitas postulabant, sed nostram, sed ue
 » stram, q in hoc coessu adestis, sed Romanae ecclesiae causam & suscepi
 » mus, et suscepisse laetamur. Nec prouocemus Gallos in odium, nec ad bel
 » lum no necessariu exhauriamus ecclesiae aerarium. Scilicet no suscipit ne

DE BEL. NE A.

cessario bellum, qui domo sua, suis è laribus propè pulsus est? Iactat
 pecuniã, thesauros dissipat, qui direptiones, caedes, incendia prohibere
 ab suis parat? prouocati Gallos, qui in Italia in sedibus suis, suoq; con-
 tentus quiescere securus nequit? O' consilia, o' artes. Per ego Deum Opti-
 mū Maximum, perq; urbis ac templi huius uenerabiles tumulos, atq;
 aras oro, obtestorq; ne partiū studijs uicti, perperam consulatis, ne ue-
 dum alteri factionum fauetis, obliti loci huius, ac iusti, honestiq; im-
 mores facti, parum honesta consilia, præter uestram, senatusq; Roma-
 ni dignitatem sequamini. Me sat scio, dignitatem Pontificis, & huius
 augustæ sedis maiestatem retenturum, & quod semel cœpi pium,
 honestumq; consiliū secuturum. Atq; uti Deo auihore bellū suscepi, eo-
 dem quoq; adiutore, & administraturum spero, & confecturum è
 sententia confido. Dum Romæ frustra de indutijs agitur, interea Pi-
 cininus, reliquis exercitus collectis, aduersus Ioannam Celanam, no-
 uum bellum aggreditur. Hæc mortuo Leonello marito, duobus ex eo
 susceptis liberis, quod Celanensis Comitatus dotalis esset, ipsa subiectos
 populos pro arbitrio moderabatur. Nam & popularibus propter ge-
 neris antiquitatem erat acceptior, et Rogerio natu maior, eius aut in-
 genij, aut ætatis non erat, cui tuto rerum moderatio permitti posset.
 Quod ille ægerrime ferens, partersq; Andegauiensis secutus Picini-
 no adæserat. Quo auihore Picininus Gallianum, ubi Ioanna cum
 antiquis se thesauris tuebatur, circumfedit, castelloq; potitus, appara-
 tum omnem ad arcem oppugnandã conuertit, æneisq; tormentis die,
 ac noctu quatit. Ioanna quo erat animo, quos in arce secum habe-
 bat, hortabatur, uti fidei, ac uirtutis memores, obsidionem quã for-
 tissime ferrēt, esse in Pelignis, Marrucanisq; regios exercitus, regios præ-
 fectos. Sat se certum habere, breui eos subsidio uenturos. Igitur dum of-
 firmatis animis hosti acriter oppugnanti resistitur, dum regij præfe-
 cti tardius se ex hybernis mouent, & Picininus plurimo peditatu lo-
 corum angustias occupat, quassatis, ac partim solo æquatis muris arx
 capitur. Splendidißima Leonelli supellex, ac tot proauorum ueteres
 thesauri direpti. nullum in egregiam foeminam misericordis animi
 officium à Picinino tributum, nullum à filio pietatis meritum. Ma-
 rrona paulo ante plurimis ornata bonis, rerum humanarū exemplū,
 captiua trahitur fortunæ matris filio insultante. Ea tempestate fuere
 qui crederent Matthæum præfectum, qd̄ egregium ducem, uete-
 rem amicū pati nollet sordescere, dū anni tēpus causat, dū se gnus
 cōsulto agit, Picinini inceptis locū dedisse. Hac præda uiribus auctis
 Picininus, exercitūq; ex parte refecto, q̄q̄ hyems premebat, in q̄ occasio-
 ne utendum

ne utendū duceret, Sulmonē circūsidere decreuit, ratus antequā sub-
 ueniri a Rege, propter anni tempus, posset, a gro se, atq; urbe potiturū,
 quam sciret extrema rei frumentariæ inopia laborare. Eius autem
 obsidendæ ratio hæc placuit, uti dispositis per finitima castella mili-
 tibus, quæ cuncta Andegauicnsiū erant partium, ne frumentum impor-
 tari in urbem posset, prohiberetur. Idq; quo facilius fieret, in uia mi-
 litari, qua Populi, atq; ad Aterni pontem itur, munitionem ex ag-
 geribus, ducta etiam fossa ab æde Terentiani ad ripas fluminis ædi-
 ficari summa celeritate iussit, præsidiumq; quantum satis uisum est im-
 posuit, Ipse Pentimæ, Ioannes Pratulæ, Pacentri Restainus, & Ioan-
 nes Antonius Caldore agebant. Atq; hac potissimum ratione urbem
 quanquam in plano sitam, undiq; tamen montibus clausam, circū-
 sidebant. Cum igitur in dies arctius a Picinino premeretur, Matthæ-
 usq; ac Robertus cum & ipsi tentassent sæpius irruptis munitionibus,
 commeatum eo immittere, frustrati incepto, ad hoc tandem consilium
 conuersi sunt, ut nunc Populi, nunc Caramanici in hybernis agentes,
 per montem, qui longo admodum, ac perpetuo tractu interiacet, qua
 maxime inuius ipse, ac confragosus esset, noctu per homines opportu-
 nos, ac locorum peritos humeris illigatos saculos frumenti plenos præ-
 ruptissimos per aditus, qua minime hostes suspicari possent, Sulmonem
 clam importandos maximo silentio curarent. Quod dies complures
 diligentissime curatum cum esset, nuxq; interdum esset tanta, ut supe-
 rari mons pluribus minime diebus posset, plebesq; fame acrius preme-
 retur, ducenti numero ciues grauius fame pressi, in ijsq; quidam etiā
 mercede conducti, per loca illa hostibus hæctenus incognita perrupe-
 re Caramanicum. Hic igitur numerus hosti cum esset de uestigijs com-
 pertus, dispositis insidijs ad unum redeuntes omnes capti, ductiq; ante
 urbis muros Picinini iussu, q; exteri essent, atq; conducti pretio, iugis su-
 spensi sunt, qui ciues Pacentri in custodijs habiti. Tum uero ciuitas uē-
 ctam omnino se, atq; expugnata m fateri nihil ultra sperandum esse,
 nihil è Campania, nihil ab Rege propter occupatos a niuibus, atq; ho-
 stium custodijs aditus, nihil ab Matthæo, Robertoq; propter observa-
 tos montis anfractus uniuersos, expectandum præsidij, ducere. Ira, me-
 tus, fames uiros mulieres, senes, adolescentes, æque omnes deniq; uexa-
 tos male habebat, eoq; perducta res erat, uti in prælium persepe pro-
 dirent, quo confossis hostium equis, cadaueribus eorum potirentur.
 quorum uisceribus famem temperarent, Quin etiam exenteratis il-
 lis subducebant eorum ex intestinis quod inesset aut hordei, aut triti-
 ci, aut ijs commixti pabuli. Itaq; plurimos iam dies, nunc sola carne

foedissimorum etiam animalium, nunc nucæ, glande, ctnabe, parce
 distributimq; dispartitis, fame tolerata, plebeys etiam aliquot teterri
 ma fame absumptis, septimo tandem mense urbs Picinino deditur. Ea
 dedita seuitum est in aliquot cues propter factionem, intestinaq; odia
 Quadrariorum familie inter se, ac Merlinorum. Potitus igitur urbe
 Picininus (nam Ioannes communi e consilio in Campaniam, atq; ad
 Martianum uenerat, ueritus ne is Regi conciliaretur) reficiendis copijs
 omni studio intentus, ubi aliquot restitisset turmas, quod iam mature
 scerent in agris segetes, militibus egredi ex hybernis iussis, in Ferentæ
 norum fines castra contulit.

FINIS.